

RAPORT „ZACHOWAĆ DZIEDZICTWO UKRAINY” – SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI CENTRUM POMOCY DLA KULTURY NA UKRAINIE

Posted on 7 marca 2023

Narodowy Instytut Dziedzictwa od początku rosyjskiej agresji angażuje się w ochronę dziedzictwa kulturowego Ukrainy. Decyzją Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w strukturze NID funkcjonuje [Centrum Pomocy dla Kultury na Ukrainie](#), które jest głównym koordynatorem rządowej pomocy dla sektora kultury. Centrum koordynuje (krajowe i zagraniczne) inicjatywy ratujące zasoby kulturalne Ukrainy, prowadzi działalność informacyjną i edukacyjną o ukraińskim dziedzictwie kulturowym, w szczególności o zagrożeniach i jego stratach wywołanych działaniami wojennymi. Współpracuje z polskimi instytucjami kultury, muzeami, archiwami państwowymi i bibliotekami, konserwatorami zabytków oraz innymi instytucjami.

Raport pod tytułem „Zachować dziedzictwo Ukrainy” powstał jako podsumowanie działań prowadzonych przez Centrum Pomocy dla Kultury na Ukrainie.

Raport pod tytułem „Zachować dziedzictwo Ukrainy” powstał jako podsumowanie działań prowadzonych przez Centrum Pomocy dla Kultury na Ukrainie.

Doświadczenie Instytutu oraz wieloletnia współpraca polsko-ukraińska dały podstawy do zorganizowania skutecznego wsparcia dla dziedzictwa kulturowego Ukrainy od pierwszego dnia wojny. Instytut wspiera Ukrainę na forum instytucji międzynarodowych, w szczególności w zakresie przekazywania informacji oraz dowodów celowego niszczenia ukraińskich dóbr kultury. We współpracy z UNESCO oraz innymi organizacjami międzynarodowymi, NID inicjuje również nowe przedsięwzięcia wspierające ochronę ukraińskiego dziedzictwa kulturowego.

Od pierwszych dni wojny na Ukrainę są wysyłane dostawy z dedykowaną pomocą materialną, które trafiają bezpośrednio do instytucji kultury na Ukrainie. Są to w znacznej większości muzea, ale także rezerwaty kulturowe, biblioteki, archiwa czy miejsca kultu religijnego. Dzięki bliskiej współpracy ze stroną ukraińską, szczególnie Ministerstwem Kultury i Polityki Informacyjnej, w 2022 roku za pośrednictwem Centrum, wsparcie dotarło do 111 instytucji. Kolejne transporty są w przygotowaniu, co jest możliwe zaangażowaniu wielu polskich i zagranicznych instytucji, w tym Polskiej Agencji Rezerw Strategicznych. Skala naszej pomocy ma ogromne znaczenie, na ten moment nasz kraj przeznaczył na ten cel 2 miliony euro.

Jednak każdy transport to osobna historia, kiedy część dziedzictwa Ukrainy, część dziedzictwa Europy, udaje się zachować dla przyszłych pokoleń. Nasz raport nie tylko opisuje działania pomocowe, ale przede wszystkim ma na celu wzmocnić świadomość na temat zagrożenia jakim jest stosowana przez Rosję strategia celowego i systematycznego niszczenia kultury ukraińskiej. W Polsce bardzo dobrze rozumiemy tragiczne konsekwencje takich działań dla rozwoju społeczeństwa i jego tożsamości. W innych krajach często brakuje wiedzy o tym, że wojna na Ukrainie to przede wszystkim walka w obronie naszych wspólnych, europejskich wartości i kultury przed rosyjskim barbarzyństwem. Liczymy na to, że opisane w raporcie przykłady zniszczeń, które obejmują cenne obiekty architektury, kultury religijnego, stanowiska archeologiczne a także dziedzictwo niematerialne, przekonają zagranicznych odbiorców o charakterze prowadzonych przez rosyjskie wojska, mających znamiona zbrodni wojennych.

Raport powstał w języku angielskim i jest jednym z pierwszych opracowań, które przedstawia w sposób kompleksowy problematykę

zniszczeń dziedzictwa kulturowego i wskazuje na konieczność podjęcia działań przez wspólnotę międzynarodową w celu skuteczniejszej ochrony kultury w czasie konfliktu zbrojnego.

Jakie są najważniejsze działania pomocowe prowadzone przez Centrum?

Centrum Pomocy dla Kultury na Ukrainie jest głównym koordynatorem działań krajowych i międzynarodowych mających na celu dostarczenie pomocy materialnej do instytucji kultury na Ukrainie. Poza tym, pracownicy centrum prowadzą działania eksperckie w ścisłej współpracy z partnerami na Ukrainie, a także w organizacjach międzynarodowych. Otworzyliśmy ten rok premierą filmu „Wymazać Naród” w reż. Tomasza Grzywaczewskiego, który razem z raportem przedstawia wstrząsający obraz zniszczeń. Także styczeń zorganizowaliśmy we współpracy z UNESCO szkolenie regionalne na temat przeciwdziałania nielegalnemu wywozowi zabytków z Ukrainy. W zeszłym roku zorganizowaliśmy szkolenia na temat wykorzystania nowoczesnych technologii w ochronie i dokumentacji, a także konferencję na temat Rekomendacji Warszawskiej. Jest to dokument, który powstał z inicjatywy Polski w 2018 roku i stanowi zbiór zasad odnoszących się do procesu rekonstrukcji i odbudowy zabytków zniszczonych w wyniku konfliktu zbrojnego lub katastrof naturalnych. Może on stanowić fundament procesu odbudowy, z którym zmierzy się Ukraina. Tekst Rekomendacji Warszawskiej dostępny jest w 5 językach, w tym w języku ukraińskim. Poza tym opublikowaliśmy raport na temat ochrony dziedzictwa niematerialnego społeczności uchodźczych z Ukrainy w Polsce. Nasze działania i zaangażowanie nie byłyby możliwe gdyby nie ogromna wiedza i zaangażowanie pracowników Narodowego Instytutu Dziedzictwa. To właśnie w Polsce mamy najlepszych ekspertów z zakresu digitalizacji, odbudowy zabytków, ochrony dziedzictwa na wypadek konfliktu zbrojnego, którzy brali udział w misjach zarówno w Iraku czy w Afganistanie.

Co wiemy o zniszczeniach kultury na Ukrainie?

Na ten moment dostępne są różne statystyki na temat zniszczeń. Musimy pamiętać, że w warunkach wojny weryfikacja informacji często wymaga więcej czasu i nakładu pracy. W raporcie powołujemy się na dane przedstawiane przez Ministerstwo Kultury i Polityki Informacyjnej Ukrainy, tj. według informacji na dzień 13 grudnia 2022 wiedzieliśmy o 553 zniszczonych obiektach, na 25 stycznia 2023 oficjalne dane podają już liczbę 1 271 obiektów. Wojska Rosyjskie w sposób zorganizowany dopuszczają się kradzieży obiektów muzealnych, rabunków stanowisk archeologicznych, niszczą budynki ważne dla społeczności lokalnej, w tym biblioteki, archiwa i miejsca kultu religijnego. Z Muzeum w Melitopolu skradziono kolekcję złota Scytów, niemal cała kolekcja muzeum Oleksjeja Szowkunienki w Chersoniu została wywieziona. W Izumie, rosyjskie wojska zniszczyły kamienne średniowieczne posągi, wykorzystując pobliski pomnik przyrody i pomnik pamięci ofiar II Wojny Światowej jako stanowisko do ostrzału. Dziedzictwo Tatarów Krymskich jest szczególnie agresywnie atakowane, we wsi Orłowka zniszczono tablice ofiar II Wojny Światowej. Wiele kościołów i cerkwi drewnianych zniknęło bezpowrotnie. Żydowski cmentarz w Głuchowie został zdewastowany, podobnie jak pomnik ofiar Holokaustu w Babim Jarze. Obrazy Marii Prymaczenko, czołowej artystki prymitywizmu czerpiącej ze sztuki ludowej, spłonęły w lutym 2022 roku w wyniku ostrzału muzeum historycznego w Kijowie. W centrum Ługańska, na pomniku Tarasa Szewczenki pojawiła się tablica przemieniająca tego ukraińskiego poetę w „rosyjskiego twórcę”. Wiemy też, że wielu twórców i ludzi kultury zginęło z rąk Rosjan. To co widzimy na Ukrainie, to zbrodnie wojenne – efekty polityki fałszowania historii przez Kreml wymierzonej przeciwko niezależnemu i suwerennemu narodowi ukraińskiemu i jego kulturze.

Do pobrania:

[**Polish Support Center for Culture in Ukraine. Activity report February 2022 - December 2022**](#)

Polish Support Center
for Culture in Ukraine
Activity report
February 2022 – December 2022

Ministry of Culture and National Heritage
Republic of Poland

National Institute
of Cultural
Heritage

60
YEARS
OF THE
MISSION

Polish Support Center
for Culture in Ukraine
Centrum Pomocy
dla Kultury na Ukrainie